

KLUB PRAVNIKA GRADA ZAGREBA

121. TRIBINA 20. OŽUJKA 2007.

MIRENJE – DRUGI PUT DO PRAVDE

J. Barbić: Kolegice i kolege, otvaram 121. tribinu Pravnog fakulteta i Kluba pravnika grada Zagreba s jednom dobrom i jednom lošom vijesti. Prva je naslov današnje tribine *Mirenje – drugi put do pravde* jer nas to zanima i nastavak je naših ranijih rasprava o pravosuđu. Loša je vijest da je kolega Šimac sve učinio da održi uvodno izlaganje uz LCD projekciju, ali je zakazala tehnika. Kad je netko star 230 godina kao ovaj fakultet sve se može dogoditi i vi ćete mu kao starcu to sigurno oprostiti. U ono doba kad je nastao Fakultet nije bilo te tehnike pa takve projekcije nisu bile predviđene osnivačkim patentom Marije Terezije. Stoga se ispričavam kolegi Šimcu zbog tog nedostatka.

Naš večerašnji uvodničar vam je dobro poznat, to je predsjednik Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske mr. sc. Srđan Šimac s kojim smo na njegov prijedlog dogovorili da se raspravi problematika mirenja. Poznato vam je da to kod nas prakticiraju trgovački sudovi pa smo jako znatiželjni čuti kako to tamo ide. Ima li to rezultata, ima li izgleda da se takva praksa ustali, kakva su prva iskustva? To je alternativni način rješavanja sporova koji je u svijetu već usvojen i dosta ga se koristi, a kod nas je, nažalost, još u povojima. S obzirom na stanje koje imamo i veliki broj predmeta pred sudovima bilo bi zaista zanimljivo kad bi takva metoda rješavanja sporova dobila ono mjesto koje bi trebala. Kolega Šimac, dajem Vam riječ, a Vi se nekako snađite i bez prateće tehnike.

S. Šimac: Veoma mi je drago što ste došli u ovolikom broju, kako se to već kaže. Vidjet ćete iz mog izlaganja da sam jedan od onih koji obožavaju mirenje. Iako sam sudac, neki od mojih kolega na mirenje ne gledaju baš blagonaklono i kažu što se sad ovaj bavi s nekakvim mirenjem, bilo bi bolje da radi svoj posao. Zapravo, mi suci kad i mirimo radimo svoj posao, jer dajući mogućnost strankama riješiti njihov spor mirenjem, dajemo im još jednu uslugu, pored one uobičajene sudske, parnične. Ova usluga se može pružati i na sudu i izvan sudova. Među vama su kolege koje o mirenju znaju mnogo, ali i oni koji su o mirenju do sada samo ponešto čuli i koji o tome žele saznati više. Neki od vas su mirenje iskusili kao

ulozi stranke ili punomoćnici i upravo bi od vas rado čuo kakva su vam prva iskustva s mirenjem, jer su upravo oni s pozitivnim iskustvima u mirenju njegovi najbolji promotori. Uvjeren sam ma što god vjerovali o mentalitetu naših građanina ili o postojanju nekakvog balkanskog mentaliteta, od kojeg stalno želimo pobjeći, kako mirenje itekako ima mjesta kod nas i kako ono svakog dana grabi sve većim koracima naprijed. Razmišljao sam kako započeti s današnjim izlaganjem i kako vas u kratkom vremenu uputiti u to što je mirenje. Izabrao sam put zasigurno ponešto drukčiji od onoga na koji ste navikli kada je riječ o sporenju i koji unekoliko svima nama otvara oči i daje neke od odgovora na pitanja zašto se zapravo sporimo i zašto su svi sporovi na sudu. Neki dijelovi mog izlaganja možda se neće na prvi pogled svidjeti nekome od vas, posebno sucima ili odvjetnicima, ali uvjeravam vas da kada je riječ o mirenju nema mjesta crnim tonovima. Mirenje ne krade kruh ni sucima ni odvjetnicima. Uvijek će biti i previše sporova za suđenje, onih koji se mirenjem ne mogu riješiti. Također, odvjetnici za koje priželjkujemo da nam u što većem broju postanu saveznici u poticanju rješavanja sporova mirenjem, u mirenju imaju značajno mjesto. Oni zbog mirenja neće ostvariti umanjene prihode, kao što se poneki plaše, već baš naprotiv ostvariti će povoljnije financijske prihode i mnoge druge koristi. Današnja tema je mirenje – drugi put do pravde. Zašto bi mirenje predstavljalo drugi put do pravde? Naime, svjedoci smo snažne dinamike razvoja društvenih odnosa. Taj društveni razvoj proizvodi stalno nove i nove sporove. Oni su sve složeniji i nažalost, sve brojniji. Sve to je popraćeno nama pravnicima dobro poznatom zakonodavnom hiperaktivnošću. Takvim zahtjevima današnji sudovi jednostavno ne mogu udovoljiti. Posljedica je kriza pravosudnog sustava. Mi suci smo u pravilu dežurni krivci za takvo stanje, premda mu pored nas doprinosi čitav niz sudionika. Naime, ova kriza pravosudnog sustava očituje se prije svega u sporosti pružanja pravnih usluga i pravne zaštite, a odatle i nezadovoljstvo stranaka kako u pogledu sadržaja pružene pravne zaštite tako i u pogledu vremena njenog pružanja. Znamo da kada je riječ o pravosuđu, sve u pravili ide veoma spor. Na taj način ugroženo je jedno od osnovnih čovjekovih prava – prava na pristup neovisnom pravosuđu. Posljedica ove krize svakako je i pad ugleda pravne profesije. S tim se svakodnevno susrećemo ma koji

dio pravnih poslova obavljali. Vjerojatno smo za to zaslužni pomalo svi mi. Baš zbog tih problema koji postoje u pravosuđu, nastaju opisane krize koje nisu izmišljotina Republike Hrvatske. Oni su manje-više proizvod svih sustava pa i onih zapadnih, na koje često upiremo kao na pozitivni primjer. Zato su sve moderne države krenule u potragu za novim putovima u rješavanju sporova, tzv. alternativnim načinima rješavanja sporova. Što je to alternativno? Sve ono što je drukčije od onoga na što smo mi naučili, a to je sud – sudski postupak. Znamo li mi još koji način rješavanja spora osim onog sudskim putem? Možda će neki suci i odvjetnici reći: "Pa sretni smo zbog toga što stranke ne znaju za drugi put?" A jesmo li svi mi sretni s ovakvim stanjem kojega najčešće zagovaramo? Postavlja se pitanje mogu li alternativni načini rješavanja sporova među kojima mirenje prednjači, predstavljati spas za zamjena za sustav koji ne funkcionira na pravi način. Zato mirenje zovu *Justice with human face* (pravosuđe s ljudskim likom). Već ovaj naziv nam puno govori o odnosu mirenja i sudskog postupka, nama najbolje poznatog. Pri tome su sudovi i suci samo dio problema. Naime, svjedoci ste svakodnevnih događanja u našim sudovima. Oni su pretrpani i kada malo bolje promislimo, možemo li za cjelokupno stanje u pravosuđu kriviti samo suce. Suci istina u svojim rukama imaju i sukno i škare, procesne zakone koji im daju velika ovlaštenja u vođenju postupka, koja se danas često ne primjenjuju, a i stranke i odvjetnici i drugi punomoćnici te okolnosti često veoma koriste. Nije teško zamisliti spor koji traje 10 godina, u kojem su jednostavno svi manje ili više zakazali, počevši od suca koji je bio mlad, neiskusni i često stoga nepripremljen, pa je odlazio često na bolovanje itd., pa do odvjetnika koji su stalno tražili odgodu i stranaka koja nisu htjele na vrijeme dostaviti njihovim odvjetnicima potrebnu dokumentaciju, pa do vještaka koji je držao spis godinama i nitko ga za to nije pozvao na odgovornost, pa žalbe, pa revizija, pa presude itd. Jednostavno svi u tim dugotrajnim sudskim postupcima daju svoj doprinos njihovom trajanju. Nitko me ne može uvjeriti kako su samo suci odgovorni za takvo stanje, a opet s druge strane, suci ne mogu otkloniti svoj dio odgovornosti za to i dosita se nadama kako će je i podnijeti. Danas imamo bolje uvjete za rad sudova nego ikada prije. Imamo tehniku bolju nego ikada ranije, veći broj sudaca, veći broj pravnika i odvjetnika, a svi problemi su uglavnom ostali isti. Razlog

tome je sigurno prije svega enormna količina predmeta koja zatrpava sudove. Posljedica je frustracija svih sudionika sudskih postupaka, i sudaca i odvjetnika i drugih pravnika. Međutim, i pored jasne spoznaje o tome što se događa na sudovima i kako sudska zaštita stoga predstavlja vrlo sporu pravnu zaštitu, ipak i dalje svi odlaze na sudove. Jesmo li se ikada upitali zašto je tome tako? Svi znamo što nas tamo čeka, a opet uvijek biramo sud kao jedini način ostvarenja svojih povrijeđenih prava. Stranke se jednostavno po inerciji obraćaju sudovima. Sudovi funkcioniraju kao svojevrсни „izvor našeg spasenja.“ Međutim, u sudovima nikako nije spas. Svakoj parnici i svakom suđenju prethodi konflikt. Mi stupamo u konflikte svakog dana i najveći broj konflikata se ne pretvara u parnicu. Često se nalazite u konfliktu s kolegom na poslu, s bračnim partnerom, prijateljem, susjedom. Rješavate ga ovako ili onako. Problem za stranke u konfliktu ne postoji sve dok ne prekinu međusobnu. Onog trena kada stranke u konfliktu prestanu komunicirati, više nisu u stanju same riješiti svoj spor. Sigurno ste bili svjedoci slučajeva u kojima već duže vrijeme ne razgovarate s nekim, zbog čega jednostavno niste u prilici riješiti zajednički problem, premda vam je jako stalo riješiti ga. Naime, kada se stranke obraćaju sudovima za rješenje svojih problema, tada žele dobiti svoje pravo na temelju pravnih propisa. Na sudovima se često događaju, iako ne baš kao u američkim filmovima, prave bitke oko utvrđivanja činjenica, izvođenja dokaza, kopanja po prošlosti pa i pravih predstava izvednih bilo od strane stranaka bilo njihovih odvjetnika, a ponekad i sudaca. Cijela ta situacija u sudnici dovodi samo do zaleđivanja suprotstavljenih stranačkih interesa. Te situacije ne pomažu da oni pomire svoja suprotstavljena stajališta. Zato parnica nije sredstvo za obnovu poremećenih odnosa. Znamo da nije, jednostavno stoga, jer smo tamo zato što smo poremetili odnose i što želimo da to netko drugi umjesto nas, riješi naš problem. Je li pravi put da naš spor riješi netko drugi umjesto nas? Znači, i pored svih tih otegotnih okolnosti stranke se i dalje obraćaju sudovima. Naime, kad stranke stupaju u određeni spor, eskaliraju njihove emocije, prestaje komunikacija, i tada više nisu u stanju same riješiti spor i stoga se obraćaju za pomoć trećima: odvjetnicima, pravicima, sucima, da im oni kao pravni eksperti riješe spor umjesto njih samih. Jeste li ikada promišljali da se upravo takav proces događa? Što se događa? Stranke tražeci

pomoć od pravnih stručnjaka istodobno njima prepuštaju sudbinu svoga spora, dakle, daju je u nečije tuđe ruke i time gube svaku kontrolu nad sporom, očekujući da će presudom netko drugi riješiti spor umjesto njih. Koliko ste puta bili svjedoci kazivanja: „Ne znam što mi je sa sporom, dao sam ga odvjetniku, sudac to sporo rješava. A kad ste vidjeli odvjetnika posljednji put? – Nisam odavno. Jeste li mu platili nešto? – Nisam – Jeste dostavili sucu sve što treba? – Nisam, itd.

Stranke u sporu često stanuju vrata pored vrata i pored toga jednostavno ne komuniciraju i stoga prepuštaju drugima riješiti njihov spor umjesto njih. Osnovni cilj sporenja pred sudom je dobiti svoje pravo po svaku cijenu ili uz što manje gubitke, a pri tome kategorije kao što su vrijeme i troškovi, kao da postaju potpuno nevažni za stranke. Presuda uvijek znači pobjedu jedne stranke i poraz druge stranke, a često strana koje je dobila svoje pravo presudom, nije zadovoljna s njom. Sigurno ste i vi više puta bili svjedoci toga. Zašto je to tako? Zato što često stranke imaju nerealna očekivanja i nagodbe u mirenju pokazuju nam kako bi ono početno zbivanje bilo nerealno. Naime, svi kad dolaze na sud stvarno misle kako su u pravu, osim u slučaju kad svjesno odugovlače spor da bi odgodili izvršavanje svojih obveza. Zbog toga velike probleme imaju i odvjetnici i drugi punomoćnici. Stranka se obraćaju odvjetnicima za pomoć i ako im odvjetnik kaže kako pravno slabo stoje, one to ne žele čuti. Stranka želi čuti stojite izvrsno, sve ćemo riješiti, znam suca, nema problema. Ako stranka od svog odvjetnika ne čuje ono što želi čuti, otići će kod drugog odvjetnika. To je naša realnost. Tko se u takvom sustavu osjeća privilegiranim. Samo mi pravnici: suci, odvjetnici, korporativni pravnici, državni odvjetnici. Naša privilegija se očituje u tome što mi nismo izravno uključeni u nijedan od tih sporova. Odvjetnici malo više jer oni ponekad nešto i naplate za to, ali samo su stranke vezane za taj spor, a prepustili su ga drugima i sad mi postajemo majstori ili doktori za sporove. Kad vas nešto boli idete liječniku, kad vam se pokvari automobil tražite pomoć automehaničara. Ovdje smo mi majstori za sporove. Rješavamo li ih baš onako kako bi to stranke htjele? Vjerojatno često ne. Znači, na ovaj način možemo reći da stranke prebacivanjem sudbine za svoj spor u tuđe ruke prebacuju i odgovornost za uspjeh odnosno neuspjeh u tom sporu na nekog trećeg. One su "oprane ruke"

jer to rješava sudac i odvjetnik i posljedica je totalna njihova pasivnost i dugotrajni parnični postupci u kojima svi "uživamo", za pravo frustrirani smo svi. Govorili smo prošli o sucima i odvjetnicima i gotovo uopće nismo spomenuli stranke. Stranke su u centru svih događanja i našeg pravnog života. Međutim, u ovoj gužvi sporova često to zaboravimo. Sada nam se pojavljuje to famozno mirenje koje siguran sam predstavlja najbolji način za stranke. Ako je nešto dobro za stranke onda je to dobro i za njihove odvjetnike. Neću sada uvjeravati odvjetnike zašto je to tako. Zašto je postupak mirenja fantastičan za stranke? Naime, postupak mirenja nije ništa drugo nego pomoć treće neutralne osobe u pregovaranju između stranaka u sporu. Stranke nisu u stanju same sjesti za stol i često ste i vi svjedoci da pregovori ne uspijevaju. Nema vas tko zadržati za stolom, pa se dižete s njega i odlazite, jer vam taj dan nešto ne odgovara na vašem protivniku, ali miritelj ili izmiritelji ili medijator ima zadaću da vas sa svojim naučenim vještinama nekako zadrži na okupu, da zadrži i stvara ozračje u kojem će svi moći razgovarati, pa makar bili izloženi snažnim emocijama ili bijesni, ali te emocije se u postupku mirenja tope. Sudac se u sudnici apsolutno ne bavi vašim emocijama i ne želi uopće s vama razgovarati o tome što vas je dovelo u sud i zašto ste tu, što se iza toga krije. Sudac prati samo pravnu nit i uzima samo ono što mu treba za rješenje na temelju zakona i nakon toga prekida. Koliko ste puta zaustavili stranku kao suci i rekli ne, ne možete više govoriti? Stranke zbog toga često odlaze sa suda isfrustrirane, jer im se nije dalo govoriti. Mirenje je sasvim nešto drugo. Mirenje je lagodan i elastičan postupak. To što imamo zakon ne daje nam nikakve posebne okvire koji nas ograničavaju u tom postupku. U mirenju se iznose na vidjelo svi detalji spora, u sudnici to nije slučaj. U mirenju stranke mogu iznijeti slobodno sve što ih tišti i ne plašiti se da će sudac odnosno miritelj, ako se one ne nagode, donijeti odluku umjesto njih. U sudnici tijekom postupka nagađanja, sudac stalno sluša što stranke govore dok se nagađaju i ako se one ne nagode, on će već ono što je čuo upotrijebiti kod donošenja presude i baš zato stranke ne mogu pred sućem iznijeti sve ono što bi htjele. U mirenju mogu. Stranke u postupku mirenja imaju potpunu kontrolu nad postupkom i u svakom trenutku mogu kazati ovo nije ono što sam očekivao, dosta mi je i odlazim. U sudnici to ne možete napraviti, možete izaći, ali ne reći ne bih se više igrao i ne bih bio u

ovom postupku. U mirenju je zbog ovog drugog načina obraćanja prema strankama, smanjena mogućnost njihovog sukobljavanja, koje se u sudnicama često događa i pored autoriteta i prisutnosti suca. U mirenju nemate emocionalnih frustracija koje obični ljudi doživljavaju kod svakog odlaska u sud. Obični ljudi ne spavaju obično večer prije odlaska na sud. To je nešto o čemu mi najčešće ne razmišljamo. U mirenju toga nema. Ono što je vrlo važno u postupku mirenja - rezultat je u rukama stranaka. Nitko umjesto njih ne može donijeti odluku. Arbitar donosi odluku umjesto njih, sudac donosi odluku umjesto njih. Izmiritelj ne može donijeti odluku. U postupku mirenja nema poraženog, nema pobjednika. Oboje su pobjednici, jer su prihvatili nagodbu koja odgovara jednom i drugom. U postupku mirenja smo onu prekinutu komunikaciju poboljšali, uspostavili i čak i u slučajevima u kojima se nagodba u postupku mirenja ne postigne, pokazalo se da sporovi završavaju već nakon nekoliko ročišta, jer su stranke kroz postupak mirenja obnovili komunikaciju, dijalog i kroz njega razriješili mnoge sporne momente. Ono što je vrlo važno, postupak mirenja je pogodan za sve stranke koje su na bilo koji način bile i žele biti u nekom trajnijem odnosu, poslovnom, susjedskom, rodbinskom. Imate dva susjeda koji se svađaju za neku među ili metar stepenica, a živjet će sljedećih 30 godina zajedno. Presudom će netko od njih biti u pravu, a ovaj drugi u krivu, i oni zbog toga više nikada neće razgovarati. Takav prekid komunikacije zna se prenijeti s koljena na koljeno. U mirenju to nije moguće. Vrlo je teško pogotovo nama sucima prihvatiti i isključiti se. U mirenju nije važno tko je u pravu na temelju zakona. To uopće ne ispitujemo. Nema saslušanja, ne iznose se dokazi, samo slušamo stranke i što ih muči i zato možete doći na mirenje a da prije uopće ne pročitate o predmetu spora. Sudac i odvjetnik moraju se itekako pripremiti ako žele obaviti svoj posao prije ročišta u sudnici. Vi ne morate znati ništa o sporu prije nego dođete na razgovor sa strankom. Stranke čak žele situaciju u kojoj ne osjećaju da vi gospodarite s njihovim sporom. Oni su jedini gospodari svoga spora. Ako mi znamo više od njih o njihovom sporu, tada oni gube posljednju moć koju zapravo imaju. U mirenju se utvrđuju interesi u pozadini sukoba, a ne njihovo pravo, rješenje se postiže na obostrano zadovoljstvo, postupak mirenja je povjerljiv, ne može izaći ništa izvan prostorije u kojoj se provodi mirenje. S druge strane, sudski postupak je javan. Mirenjem treba puno manje

vremena i puno manje troškova. Na sudu postupak mirenja čak besplatan osim što morate platiti pristojbu tužbe i sudske nagodbe. U mirenju imate mnogo mogućnosti za rješenje spora. Sudska presuda je u pravilu predstavlja jednu jedinu mogućnost, po zakonu. Nagodbu možete postići ovako i onako. U postupku mirenja je, što je važno i za odvjetnike, potpuno isključena nesigurnost oko ishoda parnice. Koliko ste puta sigurno znali da ćete dobiti neko pravo za stranku ili izgubiti? Rijetko. Ni sudac često do samoga kraja ne zna kako će odlučiti. U postupku mirenja toga nema. jer dobivate ono što ste i vi htjeli. Nagodba u mirenju isključuje svaki rizik eventualne nepovoljne sudske odluke i ono što su stranke dogovorile u mirenju, one dobrovoljno izvršavaju. Stoga nema potrebe za dugim ovršnim postupkom. Rekao bih na kraju još samo kako mirenje funkcionira na Trgovačkom sudu u Zagrebu. Podaci su iz veljače 2007. S mirenjem smo započeli 15. ožujka 2006. Stranke su upućene u mirenje u 356 predmeta, pristale su na taj postupak u 205 predmeta, završeno je 146 predmeta, od toga 77 uspješno, 69 neuspješno. Međutim, tijekom postupaka mirenja koji nisu završili nagodbom, povučeno je 14 tužbi. Zajedno, na ovaj način je riješeno 93 predmeta. U 11 mjeseci 93 predmeta. To je ogroman broj, obzirom da se radi o početku projekta. Englezi s kojima smo započeli ovaj projekt, kazali su nam kako će 20 nagodbi u prvoj godini dana predstavljati veliki uspjeh. A bit će ih preko 100 u godini dana. Zanimljivo je kako Trgovački sud u Zagrebu vodi statistiku o tome kakvo je zadovoljstvo s postupkom, kakovo je zadovoljstvo s izmiriteljem i bi li preporučili taj postupak nekom drugom. 76% su ocijenile postupak vrlo dobrim ili odličnim, 87% odvjetnika kažu da je vrlo dobar ili odličan, zadovoljstvo rada izmiritelja je 96%, i preporučili bi mirenje 96%. Mogu vam još dugo pričati o mirenju, ali ništa vas ne može tako dobro uvjeriti u pogodnosti mirenja kao vaše osobno iskustvo. Stranke koje izlaze s nagodbama iz tih postupaka doživljavaju svojevrsnu pozitivnu preobrazbu i neki koji su to osjetili, su čini mi se danas među nama. Jako bi volio da upravo oni kažu nešto o tome. U svakom slučaju kada god budete u prilici izaberite mirenje kao najbolji način rješavanja vašeg spora.

Hvala lijepa.

J. Barbić: Zahvaljujem kolegi Šimcu što nam je pokazao kako ovaj alternativni put do pravde danas djeluje, kako ga se koristi u praksi. Bilo bi lijepo od vas čuti što o tome mislite i kakva su vam iskustva na tom području kao miritelja ili kao stranaka. Izvolite.

Draženka Deladio, sutkinja Trgovačkog suda u Zagrebu

Mi smo prvi sud koji je uveo mirenje i nakon godinu dana rada na projektu mogu reći da je Sud i organizacijski i kadrovski osposobljen pružati ovu uslugu strankama. Statističke podatke ste čuli od Predsjednika Visokog trgovačkog suda, a mi možemo reći da su naša iskustva kao izmiritelja odlična i to i sa strankama i s odvjetnicima. Odvjetnici koji su se odlučili za postupak mirenja bili su u pravilu vrlo kooperativni i sada razmišljamo o tome da pojedine odvjetnike polako uključujemo kao izmiritelje u sud kao sudske izmiritelje. Mislim da su stranke vrlo zahvalne na toj usluzi koju sud pruža i da imaju veliko povjerenje u sud bez obzira na javno mnijenje putem medija. Stranke ipak pristupaju s povjerenjem sucima izmiriteljima. Sve stranke su iskazale veliko zadovoljstvo samim postupkom mirenja koje se provodi. Mi to naravno provodimo u skromnim uvjetima. Svega 15 izmiritelja u jednoj sobi, ali popravljamo infrastrukturu i mislim da je to jedan postupak koji ima budućnost i da hrvatski sudovi imaju jedan model koji mogu prihvatiti jer se pokazao uspješnim. Tu su kolege s Općinskog suda i izmiritelji s našeg suda pa nam mogu reći svoja iskustva sa strankama i odvjetnicima. Hvala.

J. Barbić: Hvala lijepa kolegice, lijepo je čuti za iskustva na tom području. Ima li još netko tko bi iznio svoja iskustva i razmišljanja.

L. Andreis: Htio bih sa stajališta hrvatskih odvjetnika iznijeti naše gledište o mirenju. Gospodine Predsjedniče Visokog trgovačkog suda malo sam osjetio u Vašem izlaganju da želite odvjetnicima posebno preporučiti da se ne boje mirenja. Moram Vam reći, a bit će Vam sigurno drago da se hrvatski odvjetnici ne boje mirenja. Dapače, iskreno ga i jako podržavaju. U Kodeksu odvjetničke etike, a što je nedavno kolega Črnko istaknuo kada smo raspravljali o Kodeksu odvjetničke etike. Postoji pravilo broj 73. koje ću pročitati: "Odvjetnik treba i prema protivnoj stranci nastupati obzirno i objektivno nastojeći time stvoriti uvjete da se spor što prije riješi u obostranom interesu." Dakle, naš Kodeks je napisan

daleko prije nego se rodila ideja o mirenju i medijaciji i sjećam se kao dugogodišnji odvjetnik u svojoj ranoj praksi da smo u svim predmetima u kancelariji uvijek pokušali pozvati suprotnu stranu i vidjeti da li postoji mogućnost mirnog rješenja spora pa ako se stranka ne bi u određenom roku javila ili bi se javila i ne bi odgovorila tek tada smo se obraćali sudu da riješi određeni spor. Što hoću kazati? Nema spora o tome da li hrvatski odvjetnici podržavaju mirenje ili ne. Apsolutno ga podržavaju i kako ste preporučili zasigurno će stati iza njega. Naša komora se još prije nekoliko godina aktivno uključila u osposobljavanje odvjetnika kao medijatora pa je dosta naših kolega prošlo te seminare i osposobljeni su za to da budu medijatori. Komora je razmišljala i još uvijek razmišlja da se pri samoj Komori oformi Centar za medijaciju. Ovi podaci Vam mogu reći što i kako o medijaciji misle hrvatski odvjetnici. Hvala.

- J. Barbić:** Hvala kolega Andreis. Drago mi je to čuti, jer ovo su već dvije tribine po redu na kojima i suci i odvjetnici isto misle. To je jako dobro. Možda će ova tribina pridonijeti da se to pokaže i prema vani. Smatram to vrlo pozitivnim.
- B. Blažević:** Htio bih samo nekoliko napomena da i drugi mogu reći nešto više što je možda interesantnije za ovaj skup. U Hrvatskoj je i prije postojalo rješavanje sporova mirenjem: u kolektivnim radnim sporovima, kaznenom za maloljetnike, obiteljskim i dr. Razvilo se i u Osijeku, u nekim čak školskim razinama i na razini ministarstva. Ide se za tim da se više poradi na rješavanju sporova čak i u školama jer to rade u skandinavskim zemljama, a i nekim drugim, što kažu, od vrtića. Uvodi se jedna kultura načina rješavanja sporova. Ako znamo kakav je način rješavanja spornih odnosa u nekoj zemlji znamo i razinu kulture u toj zemlji, civilizacijsku razinu te zemlje. Do sada smo uglavnom dobivali instrukcije i treninge od stranih stručnjaka kojima trebamo biti zahvalni u posljednjih nekoliko godina. To su bile grupe od 10 do 30 polaznika treninga i polaznici su stjecali određene isprave da mogu biti izmiritelji u nazad 7-8 mjeseci. Hrvatska udruga za mirenje zajedno s Austrijskom komorom i slovenskim stručnjacima održala je i organizirala napredne treninge tako da sada imamo u Hrvatskoj najmanje 19 u okviru Hrvatske udruge za mirenje, a nešto ima i u drugim udrugama, trenera koji mogu obučavati izmiritelje. Dakle, sada imamo svoje stručnjake koji mogu obučavati izmiritelje. Do prije 6-7

mjeseci nismo imali nego smo samo čekali i bili ovisnici da li će nam i tko iz inozemstva pomoći i na tome im velika hvala. Mogao bih još dosta govoriti, ali samo da kažem moja osobna iskustva s odvjetnicima vrlo su pozitivna. Onoliko koliko sam bio izmiritelj, a sudjelujem u punočemu odvjetnici vrlo korektno pristupaju tome, a imaju i interes za to jer postoje sporovi gdje odvjetnik ne vidi kraj. Postoje sporove gdje se vidi da stranka neće moći platiti silna ročišta i vještačenja, a neizvjesnost je velika za ishod spora jer odvjetnici imaju interesa, a i tarifa je dva puta veća za prisustvovanje mirenju nego na raspravi. Odvjetnici su i u svijetu možda malo sa zadržkom gledali, ali načelno s podrškom. Međutim, u svijetu su odvjetnici i suci u mirovini najpoznatiji izmiritelji. Postoje mnoge kancelarije u svijetu i odvjetnici s mirenjem i provođenjem medijacije zarađuju više nego u zastupanju na sudu. U Americi je taj postotak preko 95% na rješavanja mimo sudske presude. U Njemačkoj je uvedeno da se ispod 700 eura ne može ni tužiti ako se nije pokušalo mirenje. Ako se ne donese isprava da se pokušalo mirenje pa nije uspjelo tek se tada može tužiti. Tako je već pet godina u Njemačkoj, a i uvedeno je da 25% sporova treba riješiti mirenjem. Civilizirani, napredni, razvijeni svijet brzo rješava da koristi vrijeme i da zadržava poslovne odnose među poslovnim partnerima. Treba to usvojiti i mi i da hoćemo ne možemo to zadržati ulaskom u Europu i namjerama da se izjednačimo sa standardima Europe. Mi to ne možemo zadržati, mi moramo birati način kako brže, jednostavnije i čim sveobuhvatnije krenemo u alternativni način rješavanja spora među kojima dominira mirenje. Pozivam sve vas koji prođete treninge za mirenje rado vas očekujemo u Hrvatskoj udruzi za mirenje, a ima vas sposobnih i bit će svakim danom sve više. Hvala.

J. Barbić: Hvala kolegi Blaževiću na ovim informacijama, naročito na podacima koje je iznio na početku, a to je da kod nas ima trenera za miritelje. Čuli smo što misle suci, čuli smo što misle odvjetnici, a da čujemo što misli kolegica Marina Kralj Miliša, članica Uprave Končara d.d.

M. Kralj Miliša: Istovremeno sam i korporativni pravnik. Prvi puta je kolega Šimac spomenuo korporativne pravnike u pozitivnom smislu da smo i mi sudionici mirenja i mislim da smo mi u Končaru, a govorim i o ostalim kolegama. Većina nas u Končaru obučena je za trenere. Neću se ponavljati jer svi znate da mi

imamo mirenje u Končaru i prije nego što je donesen Zakon o mirenju i Zakon o arbitraži. Mi to apsolutno provodimo i s vrlo dobrim rezultatima. Naravno, drugi kolege koji rade u korporativnom segmentu poznaju mirenje, rade na tome. Sada bih htjela pozvati cijelo društvo da razmisle o jednom drugom segmentu, jednom drugom načinu gledanja na mirenje. Nije mirenje samo kada dođe pred sud. O mirenju se mora misliti puno prije nego kad dođe pred sud jer da bi mirenje došlo pred sud stranke se moraju naknadno usaglasiti. Da bi imali veći uspjeh razmišljati u vrijeme kada se sklapaju ugovori. Suci i odvjetnici imaju manje mogućnost utjecati na trenutak sklapanja ugovora. Kada vi u korporativnom sektoru, a mi svakodnevno radimo na sklapanju ugovora i kada strankama predlažemo arbitražnu klauzulu, kada govorimo o mirenju, o sporu onda možemo najviše pomoći o mirenju i možemo stranku i možemo uvjeriti stranku što je mirenje i kako se puno lakše dođe do pravde odnosno do rješavanja njihovih nesporazuma. Prema tome, morate se moći maknuti iz odnosa sudac odvjetnik i veću pažnju posvetiti korporativnim pravnicima koje ste sada u cijeloj ovoj priči samo jedanput spomenuli. Ti korporativni pravници su oni koji vam mogu puno više dovesti mirenja nego što vi mislite jer djeluju u fazi preventive. Hvala.

J. Črnko: Rekao bih nešto u vezi s ovim što je govorila kolegica Kralj Miliša, a i kolega Blažević. Kolega Blažević je govorio o kulturi rješavanja sporova. Mislim da je dobro mislio, ali je trebalo reći nešto drugo - Kultura rješavanja problema. Ako imamo kulturu rješavanja problema onda ćemo imati daleko manje sporova. Generalno odvjetnici nisu protiv i malo ću se našaliti i odvjetnici ne mogu ni s tog materijalnog stajališta biti protiv mirenja jer svi gledaju odvjetnike kao one koji imaju isključivo materijalni interes iz prostog razloga jer stranke imaju sve manje novaca i bolje je da manje radite za isti novac. Kada govorimo o kulturi prava, o kulturi reda – počnimo govoriti o kulturi rješavanja problema. Da bismo ga riješili potrebno je prvo ga postaviti. To je ono što je kolega Andreis rekao i što je na samom početku gdje su odvjetnici na određen način suci kada preuzimaju predmet i kad se upoznaju s određenim problemom postaviti problem i rješavati ga. Mirenje je fantastična stvar i ja potpisujem sve samo u tome uvijek postoji "mrkva i batina". Nažalost, iz iskustva znam, bio sam na mirenju i kod kolege Blaževića i kod kolegice Deladio. Nismo uspjeli mislim iz drugih razloga.

Imate često situaciju da će netko to zloupotrebjavati kao što se zloupotrebjavaju procesne odluke tako i to. Možete imati situaciji da netko pristane na mirenje i oteže ga upravo zato što mu odgovara situacija neprava. Do ne dođemo u situaciju bez obzira na sve može biti sjajno i ono zapravo što je usmjereno na visoku svijest. To je isto kao i kada govorimo da je lanac čvrst, ali ako jedna karika nije - lanac puca. U tom slučaju naša svijest nam neće pomoći. Upravo idemo iz situacije da ne postoji svijest, da ne postoji kultura rješavanja problema i da za to postoji pravosuđe. Što će ono biti učinkovitije to će biti i više mirenja. Hvala lijepo.

O. Gavrić: Dolazim iz trgovačkog društva i ne sudjelujem neposredno u mirenju, ali bih imao jednu ideju budući je riječ o rasterećenju sudova i predložio budući je aktualno zbog ulaska u Europsku uniju, a to je spajanje određenih predmeta. Mi smo puno čuli u posljednje vrijeme o puno predmeta na sudu, puno sudaca, puno sudova (općinski, trgovački županijski), a sudstvo ne funkcionira. Mislim da bi se određeni predmeti na sudu mogli spojiti da bi postupak bio kraći, kvalitetniji i jeftiniji. Neću sada iznositi pravne segmente spajanja već samo dva činjenična stanja pa vi razmotrite bi li se takvo spajanje moglo učiniti u budućnosti. Naravno po sadašnjim propisima kolege suci kažu da ne može, ali predmeti su u toku događaja, rasprava je u toku. Vjerujem da je i Predsjednik Visokog trgovačkog suda direktno i indirektno utječe na promjenu propisa pa se i na taj način kao što sada govorimo o mirenju rasterete hrvatski sudovi. Naime, jedan predmet koji je pri općinskom sudu – prije 4-5 godina kada je bilo više banaka u stečaju pa su neke završile u likvidaciji. 600-700 štediša te banke nije dobilo od hrvatske agencije plaćeno osiguranje za 100.000 kuna kao što je to država obećala. Agencija je dala obrazloženje da nisu plaćena osiguranja za te ljude po imenu i prezimenu, da bivši vlasnik nije platio, a štediše kako nisu znale da osiguranje nije plaćeno, niti su to morale. Bile su nezadovoljne na banku, a onda i na državu jer im nije platila osiguranje pa su jedan po jedan odlazili kod odvjetnika i naravno na sud. Tako je opterećeno desetine sudaca, a možda i stotine u Hrvatskoj. Kada bi propisi dozvoljavali, a sada ne dozvoljavaju pa zato i govorim da ih treba objediniti i to bi mogla rješavati nekolicina sudaca koja bi sve predmete riješila kvalitetnije, brže i jeftinije i za stranke i za sud. Drugi predmet koji je u predmetu Trgovačkog suda. Spor je nastao prije 6 mjeseci.

Jedna osiguravajuća kuća kupila je drugu osiguravajuću kuću prije dvije i pol godine. Većinski paket dionica prodan je po određenoj cijeni. Stari vlasnik osiguravajuće kuće obavijestio je male štediše za koliko je prodan većinski paket i ako žele da mogu podnijeti zahtjev novom vlasniku u osiguravajućoj kući da prodaju svoje dionice. Nekolicina malih štediša buduću nisu bili zadovoljni novim vlasnikom odlučio je prodati svoje dionice. Novi vlasnik je neko vrijeme razmišljao, a nakon toga prihvatio zahtjev malih štediša, ali je isplatu izvršio umanjenu za skoro 50%. Nakon godinu dana AMFA (financijska agencija) došla je u tu osiguravajuću kuću i izvršila kontrolu. Uz ostalo utvrdila je dvije neispravnosti koje se odnose na male štediše. Jedna je neispravnost da je ta osiguravajuća kuća koja je kupila onu prvu nije na vrijeme objavila natječaj o prodaju dionica i da malim dioničarima nije isplatila onoliko koliko je ugovorom utvrđena cijena. Ovdje bi se moglo kada bi se propisi promijenili na dva načina moglo ubrzati postupak u sudu. Prvi je kod suda izvršiti spajanje predmeta, a drugo moglo bi se ići i na izravnu ovrhu. Sud ovdje nije nadležan utvrditi da li je cijena dionice veća ili manja, on mora poštovati mišljenje agencije jer je ona jedina nadležna utvrditi o kojoj se vrijednosti radi. Drugo, prodajna cijena iz ugovora se zna i vrlo lako se ta vrijednost izračuna i ne bi trebala presuda. Ispričavam se ako sam napravio digresiju od današnje teme, ali mislim da ipak bi to trebalo u budućnost sagledati vezanu uz rasterećenje sudova.

Irena Dumančić, odvjetnička vježbenica:

Želim iznijeti svoje pozitivno iskustvo koje sam imala kod gospodina Kašinca u postupku mirenja. Moja stranka i protustranka bile su s puno emocija i teških riječi i došli smo u postupak mirenja kamo su nas s parnice uputili. U postupku mirenja stranke su i dalje tvrdile svaka svoje sve do jednog trenutka kada je sudac izmiritelj rekao: "ovo je vaša pozicija i ovo je vaša pozicija i možete li ikako iz njih izaći." Na to su se stranke čudno gledale i na kraju su zaključile da im je bolje da nastave s poslovnom suradnjom. Sklopile su ogroman posao, puno veći nego što je bio prvobitni predmet spora i sada nastavljaju poslovnu suradnju. Zapravo je prekrasno završio taj postupak mirenja, a naša stranka je stekla toliko povjerenje u nas da nas je angažirala na ostalim predmetima. Više nije bilo frustracija, teških riječi i emocija. Još jednom zahvaljujem gospodinu Kašincu.

Branimir Tuškan, odvjetnik iz Zagreba

Imam neka pozitivna iskustva i zajedno sam u jednoj knjizi o teme pisao s kolegom Šimcem i kolegom Blaževićem. Negdje 1990. kada sam iznio svoja stajališta na okruglom stolu Hrvatske odvjetničke komore gdje je tema bila Odvjetništvo danas i sutra i predlagao upravo ovaj način završetka sporova. Kolegica je rekla da je mirenje uspelo baš onog trenutka kada su stranke shvatile stanje svojih pozicija. To je potpuno logično. Imao sam 7 uspješnih mirenja prošle godine. Tvrdio sam, a to tvrdim i danas da je mirenje uspjelo o onom trenutku kad stranke iz sudnice ili odvjetničkog ureda izađu jednako nezadovoljne. Mirenjem naravno niti jedna stranka neće biti zadovoljna. Ako izmiritelj, odnosno osoba koja to inicira krene s tih pozicija mislim da je već napravio jedan veliki dio posla. Nadovezujući se na kolegicu iz Končara htio bih reći jer je spomenula da se mirenja provode i negdje drugdje, a ne samo na sudu. Dugo vremena nastojim i mislim da uspješno provodim mirenje u svojoj odvjetničkoj kancelariji. Moja teza uvijek je bila mirenje *de lege ferenda*. Što bi mi trebali napraviti da to mirenje ne provodimo samo na sudu nego da dođemo do situacije da uopće ne dođe do suda. Danas stranke kada dođu na sud praktično su onemogućene, dolazi do tolikog animoziteta između njih i onog trenutka kada ulaze u sud više mirenja nema ili je do njega znatno teže doći. Predlagao sam da se u parničnom postupku naprave izmjene ZPP-a, dakle, ZPP *de lege ferenda* na način da se u određenim predmetima koji su najčešći stranke obvezatno upute prethodno na mirenje. Takvo prethodno mirenje koje se ne bi provodilo na sudu nego u odvjetničkoj pisarnici uz sudjelovanje dva odvjetnika bio bi po meni jedan određeni lakmus papir za jednu i drugu stranu da odvažu neke svoje procesne pozicije koje će imati u sporu. Naravno, da bi odvjetnici mogli uspješno takvo preliminarno mirenje ili sudovanje provoditi u svojim odvjetničkim uredima iza njih treba stajati država i to na način da obveže stranke da prije pokretanja spora određene vrste pokrene pokušaj mirenja s time da se (kolega Črnko je spomenuo princip "batine i mrkve") pa da upotrijebimo batinu i mislim da je California u svoj nazovimo ZPP stavila i da stranka koja ne pokuša mirno riješiti predmet spora prije pokretanja tužbe sama snosi parnične troškove bez obzira na ishod predmeta spora na sudu. Naravno jer protivna strana tek kada sasluša argumente one druge može

odvagati svoju procesnu poziciju i odlučiti ići ili ne na sud. Dakle, neodazivanjem one druge strane na takvo preliminarno saslušanje ili pokušaj mirenja dovodimo jednu drugu stranu u jednu pat poziciju da je ona prisiljena da tuži, a ustvari ne zna pravu sliku stvari jer joj možda njen klijent nije rekao sve što je trebao. Smatram da bi u nekim izmjenama u ZPP-u trebalo ne dati samo pro forme jednu obvezu mirenja već propisati i sankcionirati da neodazivanje takvom prethodnom odazivanju rješenja spora snosi sankcije i tko se ne odazove snosi plaćanje parničnih troškova bez obzira na ishod spora. Smatram da bi taj princip "batine" bio nužan.

V. Vujović: Apsolutno konceptiram što je iznio kolega, ali ću pokušati dodati nešto konstruktivno. Ako objedinimo ove ideje koje su krasno publicirane i pokušamo se staviti na fiksnu točku kako iz ove situacije izaći iz rašamona gdje nije to samo mana hrvatskog trgovačkog pravosuđa. Gospodo, i u Europi traju sporovi pa i trgovački od 7 do 20 godina, a to tvrdim jer sam radio u sastavu eminentnih pravnika kao što je bio Rihtman, dr., dakle jedna elita kada je Viši trgovački sud se zvao Viši privredni sud, a bio je nadležan za sve sporove cijele bivše Jugoslavije i imao je zavidan rejting. Ako pođemo od imperativne odredbe čl. 468. ZPP-a koja kaže da je Trgovački sud dužan na sporazuman prijedlog obiju parničnih stranaka odložiti ročište i odmah zakazati iduće. Vidite da je tu ideja zakonodavca bliska concilijaciji. Ona je jako dobro izražena u alternativnom načinu rješavanja sporova, to znam kao dugogodišnji arbitar, a sudjelovao sam s profesorom Trivom na Zakonu o arbitraži i treba strankama pučki i laički bez suzdržavanja u oči reći: "Gospodine, bolje Vam je mršava prasica nego debela parnica." Ako se to usudio citirati profesor Triva onda to činim i ja. Stavite se u drugu situaciju. Što će biti za 7 godina, gdje vam je poslovni interes, a vi znate što znači brza cirkulacija kapitala u Europi. Tu su zaleđena sredstva, kamate tek u 15%. Prema tome, obezvrijedit će se to. Ekonomski interes, preživljavanje tjera na tzv. koegzistenciju koju mi zovemo concilijacija. Kako izaći iz te situacije? Dolazim na vlastitu ideju uz svu tromost zakonodavca kad već ne možemo preuzeti ovu briljantnu odredbu izza koju je upozorio kolega da u Njemačkoj procesni zakon ne dozvoljava ispod 700 eura itd., a onda se zaboravlja da naš sudac jadan nema pravo da kaže novi. On mora suditi za jednu kunu. Ne može odbaciti tužbu zbog

komentiranja pravnog interesa. Zar ova država nema toliko moralnog kredibiliteta da ako hoće dići svoje pravosuđe da kaže da do 5.000 sudac može raditi što hoće i kako hoće? Kako iz te situacije izaći vlastitom intelektualnom koncepcijom? Upravo korporativni pravnik jedan i drugi iz potencijalne firme naročito u Ugovorima o koji se pretvaraju u teške stvari mogu onu frazu koja čovjeku diže kosu na glavi, ako se stranke ne nagode onda će biti nadležan sud po ovome ili onome. Ostavimo to. Ubacimo mu u tu zadnju odredbu kao što imamo u arbitražnoj klauzuli. Nema nikakve zapreke da se minorna klauzula kao arbitražna klauzula, jer i ovo je alternativno i ono je alternativno i stimulira na način ako znamo da je po procesnoj abecedi pravni interes procesna pretpostavka. Mogu li stranke s pozicijom raspolagati sa svojim zahtjevom? Zašto ne bi mogle raspolagati sa svojim pravnim interesima pa reći ja osoba A i vi osoba B čiji je ovaj ugovor po sporazumu stavljamo po našoj dispoziciji da je naš pravni interes takav da je to prethodno preliminarno obavljanje koncilijacije putem određene arbitraže. Mislim da bi svaki sudac mogao kad bi dobio tužbu po prigovoru protivne strane reći nedostaje ti procesna pretpostavka i odbacujem je. Sugeriram strankama i kažem: "To vam je gubitak vremena i gubitak kapitala. Nađite pomirljivu situaciju i ugovorite tako i riješite spor na miran način. Hvala na pažnji.

E. Zadravec: U američkom pravnom sustavu postoji i na zakonodavnom, i u sudskom i u administrativnom sustavu jedan lijepi običaj kada se podnese prijedlog kada netko kaže *I move da taj prijedlog netko mora surpotovati*, a onda on kaže *I second*. Kolega je iznio predivan prijedlog, a rekao je da država treba donijeti propis, mislio je pri tome zakonodavac koje će obvezati stranke koje imaju interesni konflikt da pokušaju taj konflikt riješiti putem meditacije odnosno mirenja. *I second* – ideja je izvrsna, kolega – nije ona ni na štetu odvjetnika ni stranaka, u korist je jednoga i drugoga. S tim egzotičnim nazivom koji se zove alternativno rješavanje sporova *alternativ.....* da 1984. god. na jednom seminaru pod nazivom Program za međunarodne odvjetnike u Harvardu, Cambridge, Massachutes od 10 kolegija koji su nam nuđeni, deset je bio taj i mi smo se svi smješkali na tu ideju što je to jer su sve ostalo bili klasični kolegiji i to smo svi posjećivali, a na ovo smo malo sa skepsom gledali. Sada nakon nepunih trideset godina situacija je takva kako je kolega Blažević

opisao, preko 90% sporova rješava se na taj način *alternativ.... resolution*. Ovdje smo se svi složili da je to dobro i ne samo mi već i ta velika zemlja koja ima to tržišno gospodarstvo nam je dokaz toga da je to jako dobro. Učinimo nešto, formirajmo to što se zove politička volja i nemojmo očekivati da će nju formirati egzekutiva nego moramo sami nešto učiniti pa možda ovo što će zapisnik s današnje tribine ići netko i vidi od naših vrljih članova Sabora i podnese takav prijedlog. Učinili smo onda čudesno veliki korak. Onda to neće biti samo dobrovoljno i naš pravnički hobi nego će to postati obaveza koja je u korist svih nas, cijelog sustava. Na Hvaru ima jedan lijepi veliki hotel pred kojim je kiosk gdje se prodaju karte za čamac koji voziU tom kiosku sjedi jedna službenica koja prodaje, a ispred čamca službenik koji trga karte i onda ljudi uđu i kapetan vozi preko tri minute. Istovremeno iz hvarske luke privatnici nemaju niti kiosk, niti službenika koji prodaje i trga karte, sami sve obave. Čini mi se da je tu usporedba dosta dobra između načina suđenja i mirenja. Uzmimo stvari u svoje ruke i pokrenimo ih.

G. Matešić: Nisam protivnik mirenja, ali večeras ću biti *devels loyer*, dakle vražji odvjetnik i govorit ću suprotno i zapravo insistirati da mi kolega Šimac još argumentira. Ovdje se osjećam kao na nekom iscjeliteljskom skupu. Svaka alternativa pokazuje slabosti *establishmenta*, slabosti konzervativne, struje, politike stanja, ma što ona bila. Mi govorimo o alternativu i osim ovoga dojma mirenje podrazumijeva svijest o pravnom odnosu, podrazumijeva posljedicu, sagledavanje mogućeg trajanja spora, štete u svakom obliku pa i u gubitku. Ta svijest je nešto što mene jako intrigira u Vašem optimizmu. Znam da ste Vi čovjek koje ne govori bez argumenata i zapravo mislim da ta svijest je priča koja prilično pesimistično stoji. Kako uopće počinjete, kako uspijete motivirati ljude da dođu do te svijesti ili im Vi u tome pomazete? Čini mi se da je to prag koji treba preći da bi čovjek počeo mirenje.

S. Šimac: Dobro ste postavili pitanje. Zapravo ono što sam rekao prije nije dovoljno da me slušate da ja vama govorim nego bi morali gledati nas izmiritelje dok to radimo. Naš zakon nije predvidio nikakvu edukaciju za izmiritelje. Mi smo valjda pametan narod pa sve možemo raditi, ali vjerujte mi 40 sati toga treninga pa onda još trening za treninga meni je promijenilo život. Zaista to što kažete ima element iscjeliteljstva. Kad se mi miritelji nađemo u Europi, to vam je

jedna opća ljubav, jer se ljudi razumiju. Problem je napustiti tu percepciju pravnog okvira. Teško je i suci imaju najviše problema s tim. Sudac vidi parnicu, vidi spor, odmah računa tko je tu u pravu, a tko nije i što bi ih mirio jer ionako mora presuditi. Nije bitno tko je u pravu. Bitno je da vi nastavite vaš odnos. Ovi treninzi na uče kako komunicirati, kako pregovarati i onda im kažem: "Sada zaboravite pravo! Zaboravite zakon!" U tom trenutku nisam sudac, moram biti nepristran i jednaku pažnju obratiti jednoj i drugoj stranci i čuvati ih i u svakom trenutku pokazati da mi je stalo da oni riješe spor. Kažem im: "Tu sam samo da vam pomognem." Odgovornost za loš uspjeh je na vama. Ako vi ne uspijete, a ja ću učiniti sve da se vi pomirite, ali ako ne uspijete, vi ste za to odgovorni. U jednom trenutku kad oni sve iznesu što ih muči, viču jedan na drugoga. Mi u sudnicama ne dopuštamo vikanje, ali psiholozi kažu da trebamo dopustiti strankama da se ispušu i tek onda su spremni za pregovore i razgovore. Onda im u jednom trenutku morate reći: "Hajde sada napustite te svoje cipele i ubacite se u cipele sa suprotne strane i probajte shvatiti kako je bilo njoj kada ste to rekli." Rješenje nije uvijek u onom kvadratu kojeg mi uvijek tražimo već izvan tog kvadrata. Čim su iskočili iz onih pravnih pozicija i vidjeli da se to može riješiti i na drugi način. Zašto tužba, protutužba – hajmo sklopiti novi ugovor, pa da vidimo, a ako ne uspijemo parnica nas uvijek čeka. To je jedan fini put do rješenja, vrlo emocionalni, vrlo tanašni.

Aida Marijan, Končar d.d.

Moram se nadovezati da nije sve tako fino i ugodno. Možda je ugodno u trgovačkim i nekim drugim sporovima, ali kolega Tuškan je sudjelovao. Obzirom da imam dosta iskustva kao miritelj u kolektivnim radnim sporovima i baš nije ugodno kad imamo dvije strane, a biti miritelj i rješavati nije jednostavno. Kolega je spomenuo da treba ugraditi u zakon, podsjetit ću, a i kolega Šimac je bio 2005. godine kada je bio okrugli stol na temu mirenja gdje su bili svi prisutni iz struktura za mirenje i gdje je istaknut taj problem i gdje je rečeno da bi trebalo ići na izmjene ZPP-a u smislu obveznog mirenja. Ništa se nije dogodilo, a da ipak moramo biti kreativni, a da mi to jesmo i opet dolazimo do gospodarstava želim istaći da znači da se ipak išlo dalje i nije čekalo u određenim vrstama sporova uvođenje zakonski obveznog mirenja. Naime, u Zakonu o radu i obveznom mirenju u kolektivnim radnim sporovima bila

je inicijativa da se isto uvede u individualnim radnim sporovima. Budući taj prijedlog nije podržan znači od strane Ureda za socijalno partnerstvo se krenulo u ovaj projekt mirenja u individualnim radnim sporovima na način da su određena društva prihvatila. Znači, da pristupe takvom načinu rješavanja sporova i da su to ugradile u svoje kolektivne ugovore tako da ćemo, a ono što je značajno da je to jedan dio državnih trgovačkih društava, tako da će krenuti odnosno već je krenuo projekt mirenja i to u Hrvatskim poštama, Hrvatskim šumama, jednom dijelu MUP-a gdje je istaknuto da imaju veliki broj sporova i da će ih tako pokušati riješiti i jasno u Končaru. Mi u Končaru, što je prijedlog za sistem i rješenje povezanih društava i to izvrsno funkcionira, dakle, mirenje u trgovačkim sporovima. Isto tako ići će se na mirenje u individualnim radnim sporovima. Priklonila bih se kolegi koji je rekao da je to kultura rješavanja problema. Ako će se problemi na takav način rješavati onda će to na kraju imati ovaj efekt da će biti manje sporova. Samo čekanje da pravosuđe odnosno zakonodavac to uvede kao obvezu, vrijeme ide i prolazi i prema tome ipak treba pristupiti ovim drugim načinima i mislim da je ovo Hrvatske šume, Hrvatske pošte i MUP idealno. To je krenulo ovaj mjesec i ono što je najvažnije i poslodavci i socijalni partneri i sindikat je to prihvatio. Kad se gleda koliko gospodarstvo odnosno državna poduzeća odnosno društva imaju baš radnih sporova na sudu onda će to znatno rasteretiti pravosuđe i riješit će se problem tamo gdje zapravo i najvažnije jer utječe na sve daljnje međusobne odnose. Hvala.

E. Zadravec: Pitanje koje je kolega Matešić postavio zaista je neobično važno i zanimljivo i predlažući da država odnosno zakonodavac obveže stranke koje namjeravaju ići u spor da prethodno moraju pokušati mirenje, zapravo smo riješili taj problem. Zaista svijest na koju apelirate kod nas ne postoji. Punih 40 godina sam odvjetnik i svaki dan pišem opomene strankama dakle dužnicima. Nikada još u tih 40 godina nisam dobio odgovor gdje bi neka od tih stranaka izjasnila se: "da dugujem i spremam sam platiti." Redovito hoću ili neću moram ići u spor, ali kada bi postojala obveza za prethodno mirenje onda bi stvar izgledala drukčije. Upravo zato smo u mogućnosti da cijelu svijest promijenimo i da ljude prisilimo da se pokušaju miriti. Neka dođu, neka sjednu, neka i viču, ali neka razgovaraju na tu temu. Od 121. održane tribine ja sam na 100 bio. Osim dvojice-trojice odvjetnika koji su bili

ovdje nikoga nije bilo. S velikom radošću vidim da mladi odvjetnici tu dolaze i daj Bog da i dalje dolaze jer tu se rješavaju problemi, tu se ideje raspravljaju. Profesor Barbić uvijek ima izvrsne teme, suci će nam doći, neka dođu i odvjetnici i zaista možemo formirati kritičnu masu da se nešto i pokrene.

J. Barbić: Sve to pozdravljam. Od 1993. svakog mjeseca održavamo naše tribine. Tema ima dosta i bilo bi mi neobično drago da ovdje budu kolegice i kolege iz svih pravničkih struktura pa da o važnim pitanjima raspravljamo ovako kao što to činimo danas, da ostane dovoljno materijala za objavljivanje koji bi mogao poslužiti i za intervencije u propisima.

Gordana Grancarić, Ministarstvo pravosuđa

Dolazim iz Ministarstva pravosuđa i nadležna sam i za Zakon o parničnom postupku i za razvoj medijacije za Hrvatsku. Moram reći da je upravo u tijeku Novela o parničnom postupku koja je zastala jer se razmišlja kako ugraditi po uzoru na neki engleski model *preaction* protokol odnosno obvezu da se krene na mirenje. Ta obveza ne bi omogućavala mirenje odnosno ne bi onemogućavala stranku u podnošenju tužbe, ali bi svakako bila kažnjena većim troškovima. To je jedno od razmišljanja koje je veoma ozbiljno. Već postoji jedna verzija koja to ima ugrađeno. Dakako, moram čekati odobrenje viših tijela da to krene. Ministarstvo pravosuđa je velika potpora razvoju medijacije jer mi smo se u našoj Strategiji razvoja pravosudnog sustava jasno i glasno opredijelili za razvoj medijacije i moram reći da smo i mi evoluirali u našoj svijesti jer smo s početka krenuli u razvoj medijacije samo da bi rasteretili sudove. Shvatili smo da bi to samo bila posljedica, a da razvoj medijacije, kao što je već rekao kolega Šimac, strankama, građanima nudimo jednu bolju, bržu, kvalitetniju uslugu. S jedne strane je činjenica da je pristup sudu i pravo na suđenje u razumnom roku postalo temeljno ljudsko pravo, a cijena demokracije je zatrpanost sudova. Toga moramo biti svjesni i zato se moramo okrenuti drugom, bržem, jeftinijem načinu rješavanja sporova. Mislim da u ovoj globalizaciji i europeizaciji i naše pravosuđe ide na tržište, mora biti konkurentno jer dobro pravosuđe bira gospodarsku lokaciju. Prema tome i tu će nam baš ti alternativni načini rješavanja sporova pomoći da naše pravosuđe postane učinkovito. 2003. godine donijeli smo Zakon o mirenju. Postoje mišljenja da taj zakon ni ne

treba, da on samo ograničava taj elastičan postupak. Mislim da je dobro da mi imamo taj zakon i da on širi jedan pravni okvir. Nakon donošenja zakona dugo je trebalo da se krene u sam razvoj mirenja. Doista nismo znali model, da li samo izvan sudova. Onda smo shvatili da to tako baš neće ići. Bez obzira što je povika na suce opet ljudi vole doći do suda, da ih sudac uputi u mirenje pa čak da je i sudac miritelj oni to brže prihvaćaju. Mi smo se odlučili za model medijacije pri sudovima, ali smo sklopili i sporazum s Hrvatskom gospodarskom komorom, s Hrvatskom udrugom poslodavaca, s Hrvatskom obrtničkom komorom gdje ćemo mi sufinancirati i pomagati njihove centre za mirenje, a to je upravo zanimljivo obzirom na članstvo koje oni popunjavaju – obrtnike i gospodarske subjekte. Ako bi oni prije suda svoje sporove rješavali mislim da smo velikim dijelom rasteretili sudove. 2006. god. bila je relativno uspješna za medijaciju jer smo u 8 centara za medijaciju diljem Hrvatske oformili pri općinskim sudovima za medijaciju i Trgovački sud u Zagrebu kao 9. Tu Ministarstvo pravosuđa nije imalo utjecaja, zapravo mi smo kopirali model tog Centra za medijaciju pri drugim općinskim sudovima koje razvijamo. Tiskali smo brošure, tiskali smo plakate, doista smo ušli u veliku, jaku i agresivnu promidžbu. Priznajem da tu imamo problema s edukacijom naših sudaca i državnih odvjetnika i tu se opet javlja onaj banalan problem novaca. Planiramo jedan ciklus edukacije pri našoj Pravosudnoj akademiji od 250 sudaca i državnih odvjetnika. Da nam je budžet malo veći puno toga bi još znali. Velika je podrška i Vlade RH i našeg ministarstva u razvoju medijacije. To smo konkretno i dokazali. Još moram spomenuti PHAR 2005. To je projekt koji naše ministarstvo provodi s Europskom unijom čiji je naziv. Jačanje, mirenje kao alternativni način rješavanja sporova za koji je upravo dokumentacija završena i upućena Europskoj komisiji koja ide za tim da jača, razvija i učvrsti medijaciju u Hrvatskoj.

J. Črnko:

Ispričavam se, kasno je, a drugi put se javljam. Mislim da se ovdje previše slažemo s nečim s čime se ja ne slažem. Jako dobro se slažemo u donošenju zakona. Mislim da se ne slažemo, a trebali bismo smo se slagati u smislu zakona, a temeljni smisao zakona bi trebalo biti provođenje zakona. Mi smo imali mirenja i za vrijeme komunizma. To nije ništa novo. To je bilo ono vrijeme kad su nam svijest određivali zakonom. Bojim se da ovakvim određivanjem sada da netko mora ići u mirenje praktički hoćemo napraviti istu stvar da

prisilimo nekoga da aktivira putem zakona svoju svijest. Ovo o čemu je kolega Šimac govorio da je smisao mirenja u razvijanju svega toga. Kolega je rekao da je vani to davno počelo funkcionirati, ali ne iz nužde nego zato što se shvatilo da je upravo to kultura rješavanja problema. Ako mi to stavimo u zakon mislim da nećemo napraviti ništa. Samo ćemo se neko vrijeme veseliti. Čini mi se da je bolje polagano ići ovim putem kojim je krenuo kolega Šimac i da se stvori svijest – ja želim riješiti problem. Hvala.

Suzana Kolesar, Hrvatska obrtnička komora, Centar za mirenje

Nadovezala bih se na ovo što je rekao kolega Črnko. Mogu reći da sam isto entuzijast kao i kolega Šimac. Svi mi koji smo bili na tečaju za medijatore 2003. godine, a bilo nas je 100 koji smo završili trening za medijatore u trgovačkim sporovima – volim reći – "zakvačili" smo se za medijaciju. Mogu vam reći oni koji su suci u mirovini, znam osobno suce koji su na sudu časti, a koji rade alternativno rješavanje potrošačkih sporova uputila na mirenje. Ako je jedan kolega sudac u mirovini isto "zakvačio" se na mirenje i kaže da je to fantastično i bilo tko tko bi završio taj tečaj bio bi isto takav entuzijast. Ovo što sam rekla da ću se nadovezati na kolega Črnka kada je rekao da to treba ići polagano. Mi u Hrvatskoj obrtničkoj komori osnovali smo Centar za mirenje i stvarno smo išli jako polagano još 2004. god. 2005. god. donijeli smo Pravilnik o mirenju. Nakon 6 mjeseci smo donijeli listu izmiritelja. Pozdravljam tu među kolegama što sudaca, što odvjetnika, što korporativnih pravnika, ovdje ih je 11 koji su na listi izmiritelja. Između ostalih je i kolega Šimac, kolega Sučević, obje kolegice iz Končara. Ima ih jako puno i odvjetnika i sudaca i pravnika iz gospodarstva. Mi u Komori smo stvarno išli polagano. Do sada smo imali samo 10 mirenja. Usuđujem se reći samo 10, ali mogu reći da nam je prvo mirenje bilo vatreno krštenje i to je bilo mirenje koje su nam dodijelili Amerikanci znači konzultantska kuća koja je provodila treninge. To je bio naš pilot projekt mirenja u koji smo jako zagrizli. Radilo se o međunarodnoj korporaciji sa sjedištem u Beču. Na prvom mirenju imali smo i odvjetnike i prevoditelja. Mirenje je radio kolega sudac i još jedan pravnik koji nije bio sudac, kasnije se pokazalo kao jako korisno. Prvi dan smo radili mirenje i to je osnovna razlika mirenja pri sudovima jer kada se radi mirenje u jednom centru nema vremenskog ograničenja trajanja tog mirenja. Znači vi to

vremensko trajanje možete prilagoditi isključivo željama stranaka. Prvo mirenje počeli smo u jutro u 8 sati i završili smo navečer u 8 i mogu vam reći da u tom stalnom razgovoru sa strankama tek nakon 8 sati mirenja i razgovora gdje smo imali i zajedničke odvojene sastanke smo svi zajedno shvatili da je problem na potpuno drugom mjestu nego ono što je bilo na početku istaknuto. To je nešto što bi se na sudu vrlo teško otkrilo. To su razlike između postupka mirenja i suda. Često se pravi razlog za spor uopće ne vidi. Imamo u tijeku jedno mirenje u Splitu i jedna stranka koja je investitor jednog velikog građevinskog kompleksa pitala je izmiriteljicu jer su radili mirenje dva puta po 8 sati koliko bi otprilike taj spor trajao na sudu. Rekli smo da obzirom da se radi o jednom manjem trgovačkom sudu da otprilike godinu ili dvije te da jedno ročište traje otprilike oko pola sata. Onda se on pita koliko bi trebalo vremena sudu da bi on rekao ono što je rekao sada. Medijatorica mu je odgovorila da bi trebalo 16 godina. To zvuči šokantno, ali to je istina uz ono što je rekao kolega Šimac da stranke često puta ne mogu reći što je prava pozadina spora. Nadam se da ćemo mi u Hrvatskoj obrtničkoj komori uspjeti uz pomoć sredstava od ministarstva napraviti promociju, a pridružujem se ovome što je rekao kolega Andreis vezano za Hrvatsku odvjetničku komoru jer prije tri godine su kolegice iz Hrvatske odvjetničke komore sjedile zajedno sa mnom na seminaru o organizaciji Centra za mirenje. Prema tome imaju jako dobre kvalitetne materijale o tome kako organizirati Centar za mirenje pa ih pozivam. Upućujem i još jedan poziv ako je ikako moguće da se stavi u razmatranje odvjetnička tarifa, mislim da je to 7. stavak da se u mirenju troškovi povećavaju za 100%. Time bi stvarno Komora pokazala da je stvarno za mirenje. Hvala.

L. Andreis: Komora je doista za mirenje, a zastupanjem troškova na mirenju ništa se ne bi promijenilo, dapače. Mirenje i ide k tome da se u što kraćem vremensko periodu riješi spor. Odvjetnici su zainteresirani da se predmet brzo riješi i da za to ostvare zaradu koja im pripada jer su ju zaslužili jer su doveli do jednog civiliziranog načina rješavanja problema odnosno spora.

J. Barbić: Hvala kolega Andreis. Sada bih zamolio kolegu Šimca da na kraju rezimira današnju raspravu. Doveo nas je do toga da već skoro dva sata ovdje živo raspravljamo. To znači da je njegovo izlaganje bilo vrlo poticajno.

S. Šimac: Veoma sam zadovoljan sa svima vama. Mi smo mala grupa, ali vjerujte mi, kod prvih priča o mirenju bila je puno manja grupa i rekli su mi da sam utopist. Sada su sve veće i veće, a tako će biti i dalje. Osvrnuo bih se samo na neke primjere. Načeo sam samo neka pitanja, a vi neke druge i mogli bi dugo o tome pričati. Prvo bih spomenuo korporativne pravnike. Zašto ih nisam više spominjao? Zato što oni nisu nikakav problem. Dapače, najčešće u običnim razgovorima kada razgovaram sa sucima i odvjetnicima možda je čak veći problem sa sucima nego odvjetnicima kada je u pitanju mirenje i zato vas nisam spomenuo. Inače, Končar treba posebno pohvaliti. Oni su baš pravi pioniri u mirenju u Hrvatskoj. Ono mirenje koje je kolega Črnko spominjao vezano za mirovna vijeća nema veze s ovim, ali je na tom tragu. Netko je spomenuo da se mirenje može zloupotrijebiti. Razmišljali smo o tome. Zašto ne dopustiti da li netko zloupotrebljava prijedlog za mirenje ili ne? Zašto uopće ne bi trebalo voditi računa o tome? Zato jer će stranke čak i one koje zloupotrijebe sjesti za stol i pričat će barem nekoliko sati nešto će se u njihovim glavama promijeniti pa makar to mirenje bilo neuspješno, pa makar zbog toga odgodili parnicu za još 60 dana. Kolegica Grancarić govori da nam je Ministarstvo pravosuđa dalo veliku podršku i imamo velike planove i s njima i bez njih. Ministarstvo pravosuđa je tu malo u nekakvom procjepu. Želje su veće od mogućnost i teško je snažno podržati svakodnevno mirenje kad sama država je najveći proizvođač sporova i kad sama država koja je po ZPP-u na svoj način dužna riješiti spor prije parnice to ne radi jer nama predviđena sredstva za to. Govorili smo danas o obvezatnosti i neobvezatnosti mirenja. Činjenica je da je to dobrovoljni postupak i nitko nikoga ne bi trebao u njega tjerati. Činjenica da je bum mirenja u jednoj Velikoj Britaniji nastao tek kad je sudac dobio ovu ovlast o kojoj mi tek sada razmišljamo da ako stranka nerazumno odbije bez ikakvog razloga čak i obijesno takav prijedlog da kasnije ako dobije spor da ne dobije troškove postupka. Od tog trena savjet ili prijedlog suca svi poštuju. Onda govorimo o mirenju na sudu i izvan suda. Pokazalo se da smo krenuli s mirenjem izvan suda. Iz nekog razloga još nije krenulo, ali vjerujem da hoće. Shvatili smo svi su sporovi na sudovima. Moramo iskoristiti suce da svojim autoritetom to potaknu. Vjerujte mi kada sudac kaže mislimo da ste vi baš stranke za takvu stvar drugačije to stranke primaju. Uvijek prepričavam iskustvo

kolegice iz Slovenije. Kad kontaktira miritelj koji nije sudac i zove stranke ili direktore da ih spoji onda tajnica direktora ne želi razgovarati s njim, ali kad kaže ovdje sudac izmiritelj odmah se direktor javlja. U naravi suci sudovi ne bi se trebali time baviti, ali u ovom početnom razdoblju moramo biti nekakav poticaj da se sve to pokrene i da postane normalno miriti se izvan suda, a ne na sudovima. Na kraju da se osvrnem i na kolegu Matešića i iscjeliteljstvo i sumnju da alternativne ideje i nisu baš najbolje uvjeravam Vas da ovo nije alternativa o kojoj inače razgovaramo kada govorimo o alternativnom liječenju. Makar, znate dobro da kada ljudi izgube svaku šansu pa tako i na sudu probaju bilo što pa tako i mirenje. Hvala lijepo.

J. Barbić: Zahvaljujem kolegi Šimcu na uvodnom izlaganju i na tome što vas je potaknuo za ovako živu raspravu, a napose na optimističkom pristupu današnjoj temi. Točno je i slažem se sa svima koji su rekli da treba pustiti stranke da se ispušu i da postanu svjesne svog položaja u sporu. Reći ću vam moje osobno iskustvo. Predsjedavao sam u dvije posljednje arbitraže koje su se vodile među izvođačima i naručiteljem izgradnje i opremanja Atomske elektrane Krško i nakon toga su prestali svi sporovi u vezi s time. Bila su to dva tehnički izuzetno teška i složena spora koja praktički nije bilo moguće dobro riješiti. Gomila tehničke dokumentacije, nekoliko tehničkih vještačenja i nadvještačenja s različitim rezultatima tako da su se u tome pomalo izgubile i stranke oboružane timovima tehničkih savjetnika. Problem je više bio činjenične naravi. Zaključio sam da je gotovo nemoguće dobro suditi u tim predmetima i da je najbolje pustiti stranke da se iscrpe i tada im ponuditi nagodbu. Tako je na kraju i bilo, stranke su se nagodile kad su postale svjesne svojih procesnih položaja.

Drugi primjer je iz mog čestog arbitriranja u međunarodnim trgovačkim arbitražama u inozemstvu. U Zürichu je tako vrlo ugledni švicarski odvjetnik i sveučilišni profesor predložio i mi smo to kao suarbitri prihvatili da stranke razmijene po nekoliko podnesaka u jednoj arbitraži koja je cijelo vrijeme tekla nekako po ivici za jedno ili drugu stranku. Nakon što su stranke ispucale streljivo kojim su raspolagale, a mi smo ih na to poticali svojim procesnim rješenjima, predočili smo im tablicu u kojoj smo naveli kao svoje preliminarno mišljenje, bez prejudiciranja ishoda spora, kako bismo možda mogli

sudili ako bi se dokazala svaka pojedina njihova tvrdnja, navevši pedantno sve ponuđene dokaze koje namjeravamo izvesti. Svaka je stranka mogla točno ocijeniti svoj procesni položaj i izgled u postupku znajući kako stvari stoje s predloženim dokazima. Lista toga što smo iznijeli bila je imponantna. Nakon toga je odmah došlo do nagodbe, jer su stranke postale svjesne pozitivnih strana u sporu ali i rizika.

Ovo što kaže kolega Šimac je točno. Iz svog iskustva znam da stvari treba dovesti do toga da stranke postanu svjesne objektivnog stanja stvari, ohlađene od svojih euforičnih razmišljanja. Tada je pravi trenutak da se ponudi nagodba. Odužimo se kolegi Šimcu pljeskom za vrlo interesantno uvodno izlaganje i za kasnije intervencije u raspravi. Zahvaljujem vam se na posjeti i do viđenja u travnju na 122. tribini.